VEILEDER

LOKALT e-DEMOKRATI

Nye metoder på kjente mål

KOMMUNAL OG REGIONALDEPARTEMENTET

Institutt for samfunnsforskning
Institute for Social Research

Veilederen er utarbeidet på grunnlag av rapporten
Møte mellom moderne teknologi og lokaldemokrati
skrevet av forskere ved
Institutt for samfunnsforskning
på oppdrag fra
Kommunal- og regionaldepartementet.

Rapporten er tilgjengelig på
www.samfunnsforskning.no/ og
www.regjeringen.no/krd

INNHOLD

Hva er e-demokrati? 4

Er e-demokrati noe for din kommune? 7

Å lykkes med lokalt e-demokrati - nyttige tips 9

HVA ER **E-DEMOKRATI**?

- ***E-demokrati*** handler om bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi for å styrke demokratiet og innbyggernes deltakelse i demokratiske prosesser.

- ***E-demokrati*** skal styrke innbyggernes kunnskap om demokrati og øke deltakelsen i og innflytelsen på politiske prosesser.

- ***E-demokrati*** skal støtte, supplere og fornye det eksisterende demokratiet.

- ***E-demokrati*** angår i utgangspunktet forholdet mellom den formelle politikken, politikere og innbyggere. I praksis vil forvaltningen også spille en sentral rolle i iverksettelse og drift av e-demokrati.

ER **E-DEMOKRATI** NOE FOR DIN KOMMUNE?

E-demokrati skal være et supplement til eksisterende lokaldemokratiske prosesser, og må forankres i de institusjonene som allerede finnes. Under forarbeidet er det avgjørende å stille de viktige spørsmålene:

- Hvilke utfordringer har vi i lokaldemokratiet?
- Hva skal til for å løse dem?
- Hvordan kan informasjons- og kommunikasjonsteknologi bidra til å løse utfordringene? Har vi de nødvendige økonomiske, tidsmessige, teknologiske og personalmessige ressursene til å gjennomføre et prosjekt for e-demokrati?

Her er noen eksempler på bruk av teknologiske løsninger på velkjente lokaldemokratiske utfordringer.

Når målet er å:

- ***... styrke informasjon om politikk, forvaltning og kommunale tjenester til innbyggerne***
  - Utvikle brukervennligheten til kommunens nettsider
  - Etablere e-abonnement på kommunens nyheter for innbyggerne
  - Formidle politiske møter på Internett

- ***... legge til rette for økt debatt og diskusjon om lokalpolitiske saker***
  - Etablere et «korps» av webbloggere bestående av ulike lokale samfunnsaktører
  - Etablere e-debattforum med aktive lokalpolitikere
  - Etablere chatroom der innbyggerne kan snakke med politikere til bestemte tider

- ***... styrke innbyggernes deltakelse i politiske beslutningsprosesser***
  - Legge til rette for elektroniske meningsmålinger
  - Gjennomføre rådgivende folkeavstemminger på Internett
  - Etablere e-borgerpanel med representanter for ulike samfunns- og borgergrupper
  - Gjennomføre elektroniske høringer

- ***... øke enkelte gruppers politiske kunnskapsnivå***
  - Nettbaserte beslutningsspill der deltakerne ser konsekvenser av ulike politiske beslutninger

Å LYKKES MED LOKALT **E-DEMOKRATI** – NYTTIGE TIPS

For å lykkes med lokalt e-demokrati er det viktig at prosjektet tilpasses lokale forhold og behov. De strategiske valgene som tas i prosjektet må være relevante for det lokale miljøet. Det vil sikre prosjektets legitimitet og troverdighet. På den måten styrkes også den lokale forankringen.

Forankring av lokalt e-demokrati innebærer at det knyttes til *etablerte og lokale institusjoner*, at *prosjektledelsen er lokal* og at *teknologien som brukes støtter prosjektets målsettinger for demokratiet*.

Prosjektet må forankres i lokale institusjoner

Lokalt e-demokrati må ta utgangspunkt i lokale forhold og behov. Tiltakene bør derfor forankres i etablerte og lokale institusjoner som for eksempel politiske partier, skole, det frivillige organisasjonslivet og næringslivet.

Utvikling og iverksetting av lokalt e-demokrati bør:

- ***...sees i sammenheng med andre lokaldemokratiske arenaer – både digitale og fysiske møteplasser og informasjonskanaler.***
  - Det er viktig å knytte det digitale og fysiske rommet sammen, slik at deltakelse i det digitale demokratiet fremstår som relevant og nyttig for det fysiske demokratiet.
  - Eksempler på dette er å supplere vanlig høringspraksis med elektroniske høringer, informere om aktuelle politiske saker og å legge opp til debatt på nettet, legge til rette for digital kontakt med lokale politikere eller å formidle politiske møter og debatter på nettet.

- ***...ta utgangspunkt i en behovsanalyse og forholde seg aktivt til de delene av lokaldemokratiet prosjektet ønsker å styrke.***
  - Det er viktig å ha klart for seg hvilke demokratiske behov som allerede dekkes av andre aktører og hvilke behov som ikke dekkes.
  - Det kan være å forbedre tilgangen til informasjon om lokalpolitiske saker, å utvide mulighetene for deltagelse i lokaldemokratiet gjennom etablering av elektroniske paneler og høringer eller å skape elektroniske arenaer for debatt og meningsutveksling.

- ***... se det lokale e-demokratiet i en større sammenheng og vurdere hvordan ulike arenaer og aktører i det lokale miljøet kan støtte hverandre.***
  - Det er viktig å se andre lokale arenaer og aktører som mulige samarbeids-partner i utvikling av det lokale e-demokratiet spesielt og lokaldemokratiet generelt.
  - Det kan være å etablere et samarbeid med lokalavisen om en felles plattform for elektronisk debatt, å dra skoleelever med i arbeidet med e-demokratiet eller dra det lokale e-demokratiet inn i skoleundervisningen for å introdusere barn og unge til demokratisk kultur.

Prosjektorganiseringen må forankres lokalt

Prosjektorganiseringen av lokalt e-demokrati må være lokalt forankret. Dette må avspeiles i utviklingen og iverksettelsen av prosjektet.

Utvikling og iverksettelse av e-demokrati bør:

- ***... være forankret i en prosjektgruppe som kjenner de lokale forholdene prosjektet er en del av.***
  - Selv om det ofte vil være nødvendig å hente inn ekstern teknologisk kompetanse i arbeidet med lokalt e-demokrati, er det viktig at det er lokale demokratimål som ligger til grunn og lokalkjente aktører som legger premissene for arbeidet.
  - Det innebærer at prosjektgruppens sammensetning balanserer hensynet til faglig kompetanse med hensynet til lokal interesse og engasjement.
  - Det innebærer også at prosjektgruppens arbeid er formelt forankret. Er det et kommunalt e-demokratiprosjekt, vil det si en formell tilslutning til og forankring av prosjektet på politisk nivå, aller helst i kommunestyret. Dette vil styrke prosjektets troverdighet som et demokratisk tiltak i lokalpolitikken.

- ***...forankre kompetansen i organisatoriske strukturer og rutiner og ikke bare hos individuelle aktører for å ivareta kontinuiteten av prosjektet.***
  - Det er viktig å sikre prosjektets kontinuitet ved å forankre faglig og prosjektrelatert kompetanse i kommunens organisasjon.
  - Det kan være å etablere rutiner for evaluering og årlige handlingsplaner knyttet til e-demokratiprosjektet. Det kan også være å ha rutiner for utveksling av erfaring og læring innad i prosjektgruppen, men også med andre aktører som er involvert i lignende prosjekter.

- ***... være forankret i realistiske og fleksible mål.***
  - Mål og forventninger må stå i et realistisk forhold til hva det et mulig å oppnå innen en gitt ramme – økonomisk så vel som tidsmessig. Det innebærer å innta en åpen og fleksibel tilnærming til de mulighetene og begrensningene som dukker opp underveis. – Erfaring viser at stramme tidsfrister, fastlåste mål og ustabile økonomiske utsikter kan hindre prosjektet i å lykkes.
  - En gjennomarbeidet risikoanalyse og en grundig vurdering av oppfølgings behov og hva daglig drift innebærer, er nødvendig.
  - Det innebærer også at det tenkes langsiktig – men tas ett skritt om gangen.

Teknologien må forankres i de demokratiske målsettingene

Den informasjons- og kommunikasjonsteknologien som benyttes bør støtte opp under prosjektets demokratiske mål og tilknytning til etablerte institusjoner.

Når man utvikler og setter i verk e-demokrati bør:

- ***... teknologien betraktes som et virkemiddel og ikke som et mål i seg selv***
  - Det er viktig at teknologiske og kommersielle hensikter ikke skygger for prosjektets demokratiske målsettinger.
  - Det kan være å bruke en bestemt type teknologi for å vekke en bestemt målgruppes interesse for lokaldemokratiet. Blant annet har noen kommuner tatt i bruk sosiale medier i et forsøk på å nå ut til ungdommen. Det kan være å ta i bruk elektroniske høringsprosesser parallelt med vanlige høringsprosesser slik at flere kan delta i lokaldemokratiske prosesser.

- ***... teknologien forankres i eksisterende strukturer***
  - Det er avgjørende at den teknologien som velges kan kommunisere med eksisterende teknologiske strukturer. Det vil sikre samhandlingen med kommunen for øvrig og gjøre det lettere å bruke de nye teknologiske verktøyene.
  - Det kan være at man gjennom bruk av teknologi basert på åpen kildekode tilpasser teknologien til institusjonens behov og ønsker, eller at ulike teknologiske applikasjoner samkjøres mot et felles punkt. Blant annet er det mulig å ha flere inngangsporter til samme elektroniske debattforum – en fra kommunens nettside, en fra kommunens facebookgruppe så vel som en fra lokalavisens nettside.

Eksempel: Blogg for ordførerkandidater

Som et ledd i forsøket med direkte ordførervalg i 2007, fikk utvalgte ordførerkandidater presentere seg for velgerne ved hjelp av blogger. I prosjektet ble det lagt til rette for god brukerstøtte. Bloggaktiviteten ble også formidlet via lokalpressen. På denne måten visste innbyggerne at kandidatene fantes.

Dette var en relativt ny form for politisk kommunikasjon og dialog som ikke var prøvd ut før, og som ble vellykket innenfor de fastsatte rammene.

Et råd er å starte i det små!

Eksempel: Politisk mobilisering av unge

Mange kommuner ønsker å bidra til å øke det politiske engasjementet blant unge. Flere kommuner/fylker har derfor etablert en ungdomsrettet nettportal. Dette skal være et elektronisk møtested for ungdom og politikere – og et sted ungdom kan hente relevant informasjon om politikk og samfunnsliv.

Erfaringer viser at slike nettportaler er ressurskrevende både økonomisk, teknologisk og personalmessig. De portalene som har blitt etablert, har ikke klart å fange ungdoms oppmerksomhet over tid. En vesentlig årsak til dette er at de ikke klarer ikke å konkurrere med allerede etablerte nettsamfunn.

Noen råd dersom man skal bruke IKT i arbeidet med å mobilisere unge:

- «Ansikt-til-ansikts-møter» mellom ungdom og politikere kan ikke erstattes av elektroniske møteplasser – bare supplere dem.
- Nettportaler bør ikke etableres uten en sterk forankring i allerede etablerte ungdomsmiljøer (skole, politiske ungdomsorganisasjoner m.m.).
- Vurdér en ungdomsrettet elektronisk nyhetstjeneste som kommunens unge kan melde seg på gjennom allerede etablerte nettsamfunn som for eksempel Facebook og Twitter.
- Spill på lag med etablerte politiske ungdomsmiljøer som har kompetanse på mobilisering av ungdom.

Kommunal- og regionaldepartementet
Akersgt. 59, Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo
Tlf: 22 24 90 90 E-post: postmottak@krd.dep.no
www.regjeringen.no/krd

Design: Departementenes servicesenter
Foto: Colorbox og Scanpix (side 8) Trykk: 07 Gruppen
05/2010 – 2 500